

Foto: Karim Hatoum

ORDFÖRANDE HAR ORDET

SPSM och professionalitet – hur är det ställt?

Under flera decennier har Barnplantorna ifrågasatt SPSM:s professionalitet med en stor andel av personalen som sitter på flera stolar samtidigt. Med det menar vi personal inom SPSM:s verksamheter som är medlemmar i olika intressepolitiska organisationer bland annat. Hur hanteras de uppenbara jävsituationer som uppkommer med jämna mellanrum? Personal har även vid flera tillfällen uttalat sig i sociala medier på ett sätt som kan ifrågasättas. Ibland framstår SPSM i egenskap av myndighet som ett stort släkträd.

Mycket blev tyvärr uppenbart i samband med att Expressen avslöjade sextrakaserier i specialskolan där några kvinnor framträdde och berättade om sin barndom och sina otäcka upplevelser inom specialskolans väggar. Hur de inte hade tagits på allvar av någon, varken inom SPSM, i specialskolan, av intresseorganisationer eller vuxna inom sin "krets" så att säga. Vem kunde man lita på?

En utredning tillsattes där SPSM initialt ansåg att intresseorganisationerna skulle vara beställare av utredningen. Barnplantorna hävdade att en utredning

ingick i SPSM:s myndighetsansvar. Så blev det och en oberoende utredare tillsattes, Marina Gunnmo Grönros. Hon har en bakgrund utanför detta område, det vill säga inga kopplingar till området och därmed inga jäv – bra!

Referensgrupp tillsattes

En referensgrupp tillsattes som följde hennes arbete. Det fanns av naturliga skäl mycket känslor inom referensgruppen, bestående av representanter från intresseorganisationer inom döv-/hörselområdet. Föräldrar med barn i specialskolan kände →

→ av naturliga skäl stort obehag inför hela situationen – **sextrakasserier i specialskolan av elever, även i nutid!**

Det har inom vissa verksamheter inom den mer eller mindre slutna värld det berör funnits alltför lite självrannsakan eller empati för offren. I vart fall har det inte varit synbart inför oss i Barnplantorna.

Utredaren har haft en svår uppgift

Marina Gunnmo Grönros har haft en svår uppgift. Jag dristar mig till att minnas sociolog Katarina Jacobsson som i sin licentiatsavhandling *Social kontroll i döv världen (1997)* konstaterade att intervjupersonerna i studien hörde hemma i flera grupper. Hon nämner att pedagoger/dövlärare själva kunde vara föräldrar till döva eller hörselskadade barn. "Likaså kombineras i vissa fall både föräldraskap och yrke inom döv världen med en aktiv post i någon av döv eller hörselskadeföreningarna." Enligt mitt menande har aldrig SPSM gjort upp med detta faktum eller förhållit sig till det på ett professionellt sätt.

Marina Gunnmo Grönros har som utomstående gjort ett bra utredande arbete. Frågan är vad som händer med rapporten och hur eller om den kommer att påverka SPSM:s inre arbete.

Utredning – "Steg på vägen mot en trygg och säker specialskola"

Expressens avslöjande reportage om sextrakasserier i specialskolan initierade Marina Gunnmo Grönros studie som påbörjades under våren 2014. Hon intervjuade elever vid specialskolorna för att kunna presentera elevernas perspektiv i en kvalitativ studie. Den byggde på samtal med elever för att utröna huruvida de har kunskap om sina rättigheter, kunskap om vad som avses med kränkningar, vart eller till vem de ska vända sig om de blir kränkta och förstås om de blivit utsatta för en kränkning.

I rapport två intervjuas vuxna inom specialskolan samt representanter från intresseorganisationer. Syftet med utredningen var att se vilka faktorer som funnits/finns som kan hindra specialskolan att nå målen. Det handlar om att studera vilka maktstrukturer som finns, personalens professionalitet och hur de förhåller sig till maktstrukturerna, elevernas möjligheter till god kommunikation med vuxna i sin omgivning samt transparensen gentemot föräldrar när problem dyker upp i skolan.

Utredningen om likabehandlingsarbete i skolorna

Gunnmo Grönros noterar att alla skolor ska arbeta målinriktat för att främja elevers lika rättigheter och möjligheter. Skolor ska arbeta förebyggande. Diskrimineringsombudsmannen (DO) rekommenderar att skolor arbetar förebyggande och det ska i skolors arbete mot diskriminering och kränkande behandling finnas främjande insatser (se www.skolverket.se).

Ovan var huvudinriktningen på arbetet med rapport två intervjuerna med vuxna på skolorna. Utredaren anger att frågan om maktstrukturer inte är "allmänt levande på skolorna". Några kommentarer i rapporten om informella maktstrukturer är:

"Det finns, men var mer förr, större medvetenhet idag."

"Det finns dolda agendor som är kopplade till den teckenspråkiga och döva subkulturen på något sätt."

Återkommande vid intervjuerna är, enligt rapporten, att döv världen är en liten värld där alla känner alla. Det framkommer också att vuxna på skolan umgås med elevers föräldrar på fritiden. Utredaren konstaterar själv, helt riktigt enligt Barnplantornas menande, att *"informella maktstrukturer är en integrerad och naturlig del av kulturen och därmed,*

med andra ord, en självklarhet." Frågan är huruvida detta har diskuterats inom SPSM vid verksamhets- och kompetensutveckling eller etikdiskussioner? Barnplantorna har ofta anklagat SPSM för att likt strutsen sticka ned huvudet i sanden inför problem. En kommentar vid intervjuerna nämner utredaren som kanske betydelsefull vid framväxten av en informell maktstruktur, nämligen *alla som bestämmer över döv världen är hörande.*

Personalens professionalitet?

Utredaren får intryck av att det förs mycket lite diskussioner om personalens professionalitet när det gäller informella maktstrukturer. Personalen tycks också sakna verktyg för att hantera problematiken, enligt utredaren. Frågan om dubbla- och tredubbla roller leder osökt in till att diskutera jävs- och jävsliknande förhållanden enligt utredningen. Barnplantorna får därmed stöd i decenniernas antaganden. Därifrån till att SPSM ska fastställa riktlinjer som kommer tillrätta med detta såsom rekommenderas i utredningen är steget långt, enligt Barnplantornas menande.

Utredaren poängterar skarpt att hon under sina samtal med vuxna har *"mött berättelser som för tankarna till jäv, lojalitetskonflikter, intressemotsättningar, osäkerhet och rädsla. Frågor som kan förgifta en arbetsplats och en kultur om de inte lyfts upp i ljuset, erkänns och diskuteras öppet på initiativ och under ledning av företrädare för den formella maktstrukturen"*.

Tvåspråkighet i specialskolan

Utredaren konstaterar mycket klarsynt att frågan om informella maktstrukturer och förekomsten av dubbla roller kan vara faktorer som utgör hinder för att nå målen med utredningen. Genom rapporterna löper ändå elevernas/barnens bästa som röd tråd. Det handlar om påpekande som att

.....
Det är dags att SPSM
tar ut riktningen för
framtiden!

alla incidenter på skolorna ska rapporteras. Hur detta ska ske avgörs av incidentens art och allvar och det kan handla om alltifrån minnesanteckningar eller dokumentation på skolan till orosanmälan till socialtjänsten och en polisanmälan. Genom förekomsten av informella maktstrukturer betonas vikten av tydliga och tvingande regler och rutiner för incidentrapportering. Hon nämner SPSM:s största utmaningar nämligen:

- Hur ska specialskolorna arbeta för att upprätthålla tvåspråkighet så att alla elever känner delaktighet och trygghet?
- Hur kan specialskolan organiseras för att tillgodose olika elevgruppers behov?

Åter igen är det nog dags för SPSM, enligt Barnplantornas menande, att definiera vad de menar med tvåspråkig miljö, hur den tillgodoses och för vem. Vilken målgrupp

bör specialskolan inrikta sig på och skaffa en pedagogisk spjutspetskompetens om och för?

Det är dags att SPSM både ser dagens verklighet och tar ut riktningen för framtiden! ●

[Ann-Charlotte Gyllenram](#)